

Via Historiae

Ročník I

Číslo 2

3.-4./2012

Vojvodcovia v staroveku - Hannibal

Redakčná rada:

Katarína Bužbacherová

Michal Laurinec

Andrej Petříček

Mária Štrbová

Petra Tarkuličová

Andrej Záhorec

Jozef Púček

Lukáš Glesk

Peter Čeliga

Prispievatelia:

Jana Podmanická

Maroš Mravík

OBSAH

V TOMTO ČÍSLE NÁJDETE:

Vojvodcovia I.—Hannibal (Jozef Púček)	3
Západní králi na Východe (Andrej Záhorec)	6
Zoznámte sa (Peter Čeliga)	10
Vavrinec Benedikt z Nedožier (Lukáš Glesk)	13
Čierna Smrť (Michal Laurinec)	15
Ako plynie čas— Mayský kalendár (Jana Podmanická)	16
Vyšehrad (Lukáš Glesk)	17
Regionálne dejiny (Petra Tarkuličová)	18
Pozvánky	19

Vojvodcovia I. – Hannibal

(247 p.n.l. – 183 p.n.l.)

História pozná mnoho hrdinov, ktorí si svojim životom a činmi zabezpečili večnú nesmrteľnosť. V dávnomveku bola najkrajšou kolískou hrdinov vojna. Veď čo krajšie mohlo byť pre muža ako bojovať, víťaziť, umierať za vlasť či viesť armádu do bitky? Aj keď história často zabúda na mená obyčajných vojakov, nikdy nezabudne na veľkých vojvodcov. Starovek stvoril tri mená, ktoré boli nielen vo svojej dobe postrachom svojich nepriateľov: Makedónec Alexander, Riman Caesar a „barbar“ Hannibal.

„Jeho telo nedokázala zdolať žiadna námaha, jeho ducha nedokázali zlomiť žiadne útrapy.“ Takto hodnotil Titus Lívius najväčší postrach Ríma počas jeho viac ako tisícročnej histórie. Jeho otec bol Hamilkar Barkas, politik a taktiež vojvodca, ktorý okrem neho mal ešte dvoch synov, Hasdrubala Barku a Maga. Už v mladom veku sa zúčastnil spolu s otcom ťažení do Hispánie, ktorú sa Kartágo rozhodlo obsadiť na posilnenie moci Kartága po strate časti vplyvu v Stredozemnom mori. Otec mal na mladého Hannibala nepochybne veľký vplyv a rovnako ako jeho otec sa mladý Hannibal zaprisahal, že do konca života bude bojovať proti Rímu. Pre Rím to bol barbar, ale v mladom veku dostal patričné vzdelanie a ovládal viacero jazykov. Mal teda všetky predpoklady stať sa nástupcom svojho otca

v politickej aj vojenskej oblasti. V roku 229 p.n.l. zahynul na ťažení jeho otec a armáde velil Hasdrubal Krásny. Hannibal sa ujal velenia jazdy a po smrti Hasdrubala Krásneho napokon aj celej armády. Snažil sa o dokončenie hispánskeho ťaženia a obratnou diplomaciou si tu získal značnú popularitu. Vzdorovalo iba mesto Sa-

guntum, ktorého príbeh je notoricky známy. Mesto sa obrátilo na Rím so žiadosťou pomoc a ten im vyhovel. Po dobytí Sagunta rímsky senát žiadal o vydanie Hannibala, no žiadosť Kartáginci odmietli. Zrodil sa dôvod k druhej púnskej vojne.

Hannibal predbehol svojho nepriateľa a namiesto toho aby Rimania vtrhli do Hispánie, Hannibal vtrhol do Italie. Jeho prechod Álp sa dodnes považuje za obdivuhodný logistický, organizačný, ale hlavne strategický počin. Obišiel svojho nepriateľa a vtrhol mu priamo do tylu. Jeho vojsko pozostávalo asi z 50 000 pešakov, 9000 jazdcov a 37 slonov. Treba však povedať, že po prechode Álp sa toto vojsko značne oslabilo zimou, avšak našiel nových spojencov medzi keltskými kmeňmi, a tak svoje stavy doplnil. Jeho stav sa napriek tomu zredukoval. Prvé dve bitky pri rieke Ticino a pri rieke Trebbia sa skončili porážkou Rimanov. Hannibal si behom dvoch mesiacov podrobil takmer celú severnú Itáliu. Bitkou pri Trasimenskom jazere porazil nového muža poverené

velením armády, Gaia Flaminia. Toto víťazstvo

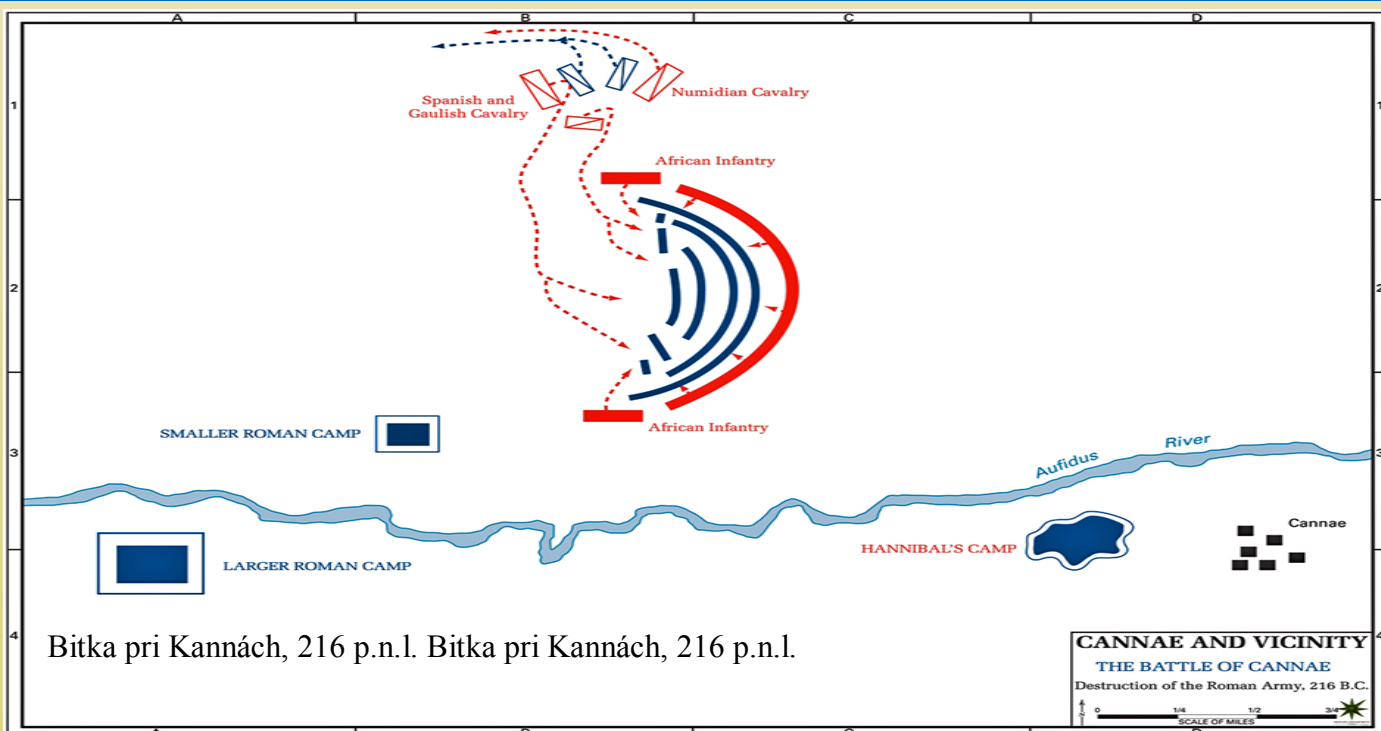
Hannibalovi otvorilo cestu na Rím. Urobil však osudnú chybu a Rím sa ani nepokúsil dobyť, ale hľadal spojencov na juhu Apeninského polostrova. Z dnešného hľadiska sa nám môže zdať, že Hannibal

na mesto zaútočiť mal, tak prečo sa svojej šancе nechopil? O úplné zničenie senátu pravdepodobne nemalo záujem ani samotné Kartágo, pretože po Ríme by sa vytvorilo mocenské vákuum, ktoré by pravdepodobne využili nepriatelia Kartága. Taktiež mu chýbali vhodné

na ničenie okolitej krajiny. Boli však vymenovaní noví velitelia: Lucius Aemilius Paullus a Gaius Terentius Varro. Varro svojím odhodlaním presvedčil aj druhého konzula, a tak pri Kannách do-

obliehacie stroje, ale hlavne logistické zabezpečenie. V strednej Itálii sa na jeho stranu nepridalo ani jediné riziko. Zatiaľ čo pochodoval Kampániou a Apúliou k Fabius Maximus, využiť.“

Jeho situácia sa stávala čoraz ťažšou, no napriek tomu väčšinou dokázal v bitkách stále víťaziť. Preto požiadal svojho brata Hasdrubala, aby mu privedol z Hispánie posily. Tie však boli porazené a jeho brat zahynul. Hannibal zostal bez pomoci. Na pomoc z Kartága sa spoľahnúť nemohol, pretože tam mal hlavné slovo jeho politický oponent Hanno.

Ťažiskom bojov v druhej púnskej vojne sa postupne stávala Hispánia a Sicília. Hannibal sa s vojskom vrátil do Afriky, kde sa vylodil Publius Cornelius Scipio (neskôr nazvaný Africanus). Obidve vojská sa stretli v roku 202 p.n.l. pri Zame. Kartáginské vojnové slony sa nedokázali presadiť, dokonca sa pustili skrz vlastné línie málo vycvičených žoldnierov. Skazu dokonala rímska jazda a Hannibal z bitky utiekol. Paradoxom samozrejme je, že celý život vyhrával jednu bitku za druhou, no jedna jediná sa stala osudnou. Po skončení prehranej vojny sa nachvíľu stiahol z politického života, no neskôr sa opäť vrátil do politiky, a pomohol zaviesť mnoho prospešných reforiem (obmedzenie oligarchie, reformu ústavy, platenie cla na zahraničný dovoz, kultivácia pôdy...)

Jeho postavenie a vplyv sa snažili narušiť oligarchovia z Kartága, a tak s podporou Ríma nakoniec pred nimi Hannibal ušiel do Tyru. Odtiaľ pokračoval až k Antiochovi III. Veľkému, ktorý ovládal obrovské územia vo východnom Stredomorí. Antiochos vtrhol do Grécka, kde sa však angažovali aj Rimania a Hannibalovi zveril novovybudované loďstvo. V bitke pri Erydmedonte bol však Hannibal porazený. Opäť sa dal na útek, teraz však do Arménie a následne do Bithýnie k pontskému kráľovi. Tamajší kráľ Prusias I. mu zveril vedenie loďstva a opäť preukázal svoje kvality. Rimania však boli svojmu odvekému nepriateľovi stále na stope. Keď jeho dom obkľúčil vojenský oddiel, pochopil, že ho chcú

vydat' Rimanom a tak sa vo veku 65 rokov otrávil.

Pramene

LIVIUS, Titus. Dějiny IV. Praha: Svoboda, 1973, 536s.

Literatúra

BURIÁN, Jan. *Hannibal*. Praha: Svoboda, 1967, 215s.

FIELDS, Nic. *Hannibal – Leadership, Strategy, Conflict*. Oxford: Osprey Publishing, 2010, 64s.

GOLDSWORTHY, Adrian, *Armáda starého Říma*. Praha: Slovart, 2010, 224s.

GRANT, Michael. *Dějiny antického Říma*. Praha: BB art, 1999, 472s.

MATOUŠKOVÁ, S. et al.: *Antické válečné umění*. Praha: Svoboda, 1977, 620s.

Samé dobré správy

Katedra začína pomaly ožívať'...

...čo je zásluha predovšetkým našich kolegov, druhákov, ktorí v krátkom časovom odstupe zorganizovali dve Katedrovce a na pláne je aj organizovanie výletov „za históriou“, o ktorých Vás budeme priebežne informovať. S radosťou teda študentov a vyučujúcich na pripravované akcie pozývame a tešíme sa na ich účasť. Veď ako lepšie môžeme snahu druhákov oceniť, než tým, že ich podporíme našou účasťou. Zároveň je to príležitosť navzájom sa lepšie spoznať.

Máme svojich zástupcov

Nedávno sa konali voľby do Akademického senátu, pričom sa na kandidátnej listine objavili aj mená z našej katedry. Zo zamestnaneckej časti sa na listine objavili Mgr. M. Chvojka, PhD. a Mgr. M. Habaj, PhD., a nás študentov vo voľbách zastupovali Peter Čeliga a Rado Kováč. Na základe volebných výsledkov (účasť študentov bola len 7,2%!!!!) sa napokon do AS dostali Mgr. M. Chvojka, PhD a Peter Čeliga, ktorým blahoželáme.

Zápisnicu z volieb nájdete aj na webovej stránke školy.

Dilema zvaná AKREDITÁCIA

Bude? Nebude? Tak tieto otázky trápili v posledných mesiacoch najmä nás tretiakov. Dnes ale s nadšením konštatujeme: AKREDITÁCIA JE. Aj keď bohužiaľ sa tento fakt týka len študentov histórie v kombinácii.

Západní králi na Východe

Prvá krížiacka výprava sa skončila v júli 1099. Bezprostredne po nej nebrali krížiacki velitelia ohľad na vazalský sľub, ktorý zložili v Konštantínopole a vytvorili vo Svätej zemi 3 samostatné štátne útvary – Jeruzalemské kráľovstvo, Antiochijské kniežactvo a Edesské grófstvo. A bola to práve Edessa, kde skončil svoje dobrodružstvo počas prvej púte gróf Balduin z Boulogne, a ktorá vyvolala na Západe ďalšie besnenie v znamení kríža. V tridsiatych rokoch 12. storočia totiž na Blízkom východe stále viac narastala moc Seldžuckých Turkov, ktorí sa postupne zjednocovali po vedením vojenského veliteľa a atabega Imád ad – Dína Zengího. Okrem toho, že bol Zengí vynikajúci bojovník, tak bol aj prezieravý politik, ktorý dával prednosť malým, ale trvalým úspechom, pred veľkými a riskantnými bitkami, vojnami a akciami.

V tejto dobe bol panovníkom v Edesse Jocelyn II., ktorý bol veľmi slabomyselný a na jeho nešťastie sa nechal nahovoriť jedným z drobných tureckých náčelníkov na odboj proti Zengímu. Vytiahol z celým vojskom

z mesta, pričom v meste nechal len zanedbateľnú posádku. Zengí o tomto vedel, neváhal ani chvíľu a v roku 1144 už bolo toto mesto v rukách tohto vynikajúceho stratéga. V meste nebol nikto, kto by ho ochránil, iba pár mešťanov a klerikov. Zengí nechal svojich vojakov Edessu plieniť 3 dni, následne buď povraždil všetkých západných kresťanov, alebo ich poslal do otroctva. Po tomto si vyslúžil titul

„Al - malik al - mansur“ čo znamená víťazní kráľ. Naopak Jocelyn II. sa už neodvážil získať späť svoj titul zbabelca. Zengí si svoju slávu dlho neužil, pretože už v roku 1146 bol zavraždený, ale jeho vojenský a politický talent zdedil najmladší syn Nur ad - Dín, ktorý sa stal ústrednou postavou na Blízkom východe. Kráľovstvo v Edesse malo oproti ostatným jednu veľkú nevýhodu. Tou nevýhodou bolo to, že nemalo kontakt s morom, ale nachádzalo sa vo vnútrozemí. Po mori by sa do mesta ľahšie a rýchlejšie dostavila vojenská a potravinová pomoc v prípade nebezpečenstva. Pád krížiackej vlády v Edesse vyvolal v západnej Európe veľký rozruch a zdesenie, pretože za pápežom prišli takmer okamžite vyslanci z Antiochie a Jeruzalema, ktorí žiadali okamžitú pomoc. Výsledkom bolo, že pápež Eugen III. v decembri 1145 vydal *Quantum praedecessores*, teda bulu adresovanú opäť francúzskej šľachte na ťaženie do Svätej zeme. Za necelé 4 týždne od vydania pápežskej buly francúzsky kráľ Ludivít VII. vyhlásil, že sa hodlá zúčastniť ťaženia na Východ a pomôcť obrancom svätých miest. Ideovým vodcom výpravy sa stal opäť Bernard Clairvaux, ktorý bol vynikajúcim organizátorom, rečníkom a filozofom. Sám o sebe napísal pápežovi: „... kdekoľvek som vyhlasoval výpravu a hovoril o nej, ľudia zmnohonásobili svoj počet ... Mestá a hrady sa vyprázdňujú...“

Dokonca sa mu na výpravu podarilo zlanáriť ďalšiu na tomto pochode. Kronikári spomínajú šieho významného európskeho kráľa – Konráda III. v kráľovej družine aj akýsi oddiel „amazoniek“, staz rímskonemeckej ríše. Pápež nebol príliš nadšený, točných francúzskych bojovníčok. Nakoniec sa na že Konrád odchádza, pretože ho potreboval na svoju Východ vypravila ešte jedna armáda. Bolo to loďochranu v Taliansku. Začiatkom roka 1147 už bola stvo z Británie, ktoré sa po ceste „zastavilo na pona svete jasná podoba ťaženia a jeho cesty. Obaja moc“ portugalskému kráľovi dobyť Lisabon králi, ktorí sa zúčastnili výpravy si zvolili cestu cez z področia Maurov, čo jasne dokazuje jednotnosť Uhorsko naprieč Balkánom. V marci 1147 zasadal cieľov západných a východných kresťanov. Keď vo Frankfurte nad Mohanom ríšsky snem, ktorý sa vyrázila ku kráľovnej miest nemecká armáda, nestal prelomovým v dejinách križiackych výprav. Na stretávala sa po ceste s vážnejšími problémami. Do tohto sneme, ktorého sa zúčastnil aj Bernard konca aj uhorský kráľ Gejza pútnikov podporoval.

z Clairvaux sa odsúhlasilo aj križiacke ťaženie proti neveriacim Slovanom a iným pohanom na rieke Labe a Odre. Týmto krokom dostali križiacke výpravy výpravy keď cisár Alexios I. Komennos sám požiatnový rozmer, ktorý bol praktizovaný už počas prvej dal o vojenskú pomoc sa teraz križiaci vydali na pochod samovoľne, to znamená, že cisár Manuel I. Komennos nemusel križiakov nijako vojensky ani potravinovo podporovať. Podmienkou pre vstup na územie bolo iba zloženie sľubu, že križiaci nebudú robiť výpady proti Byzancii a jej poddaným. Tento sľub sa ako tak darilo držať od hraníc po Solún, kde vypukli prvé

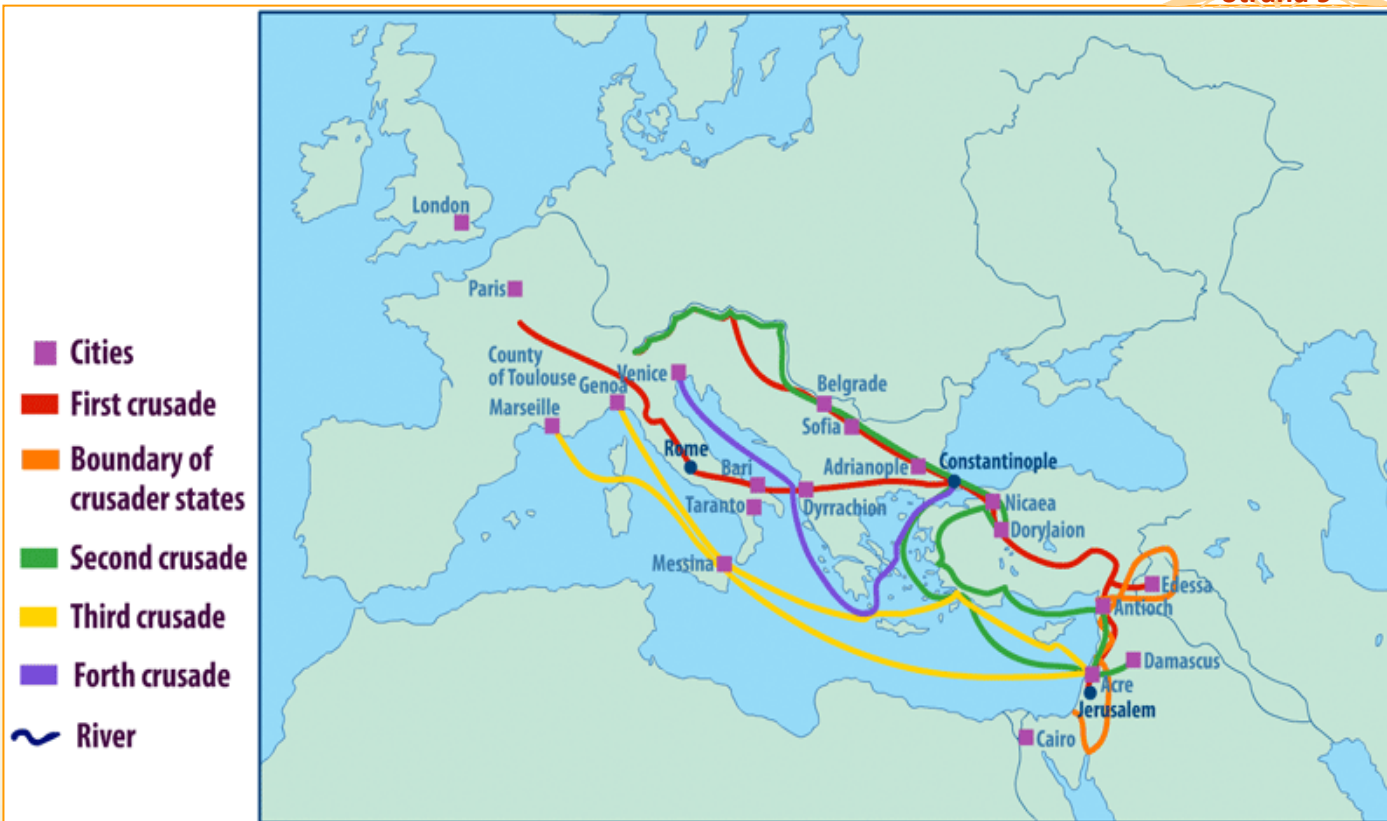
Jeruzalema spoločne. Nemeckí rytieri na čele potýčky, ktoré prerástli do vzájomnej nevráživosti s kráľom Konrádom boli pripravený na pochod už pod hradbami Konštantínopolu. Vzťahy medzi cisárom Manuelom a kráľom Konrádom boli veľmi nakej armády boli aj české oddiely na čele päť, (Konrád sa vyhrážal cisárovi, že o rok podniks Vladislavom II. neskorším kráľom. Francúzske ne nové ťaženie, tentokrát so zámerom dobyť Byzantskú ríšu) urovnala ich až cisárovná Irena, ktorá bola Konrádovou švagrinou.

tejto armády pridávala aj slávna manželka kráľa Ľudovíta VII. – Eleónora Akvitánska. Západné aj byzantské kroniky píšu, že nebola jediná urodzená, žesárovi, že mu vrátia niekdajšie džžavy na Východe.

Francúzi sa na byzantskom území správali oveďova VII. – Eleónora Akvitánska. Západné aj byzantské kroniky píšu, že nebola jediná urodzená, že-

Spory však opäť nastali s nemeckým vojskom, pretože Konrád odmietol do svojej armády pripojiť aj časť francúzskeho vojska, ktoré predbehlo hlavný francúzsky voj v snahe čím skôr sa v boji stretnúť s Turkami. Ani jedna strana potom neprejavila ani len náznak toho, že by sa chceli spojiť, čo malo za následok katastrofu. Konrád bol až príliš hrdý na to aby počkal na Ľudovíta a už v októbri sa dal na pochod naprieč nehostinnou Anatóliou. Odmietol Manuelovu radu, aby sa vydal dlhšou, ale bezpečnejšou cestou pozdĺž pobrežia. Tak ako križiaci z prvej výpravy, tak aj on sa stretol s Turkami pri meste Doryleon, avšak tentokrát Turci na čele s Nur ad – Dínom doslova rozbili nemeckú armádu. Konrád bol nútený sa stiahnuť k Nikaji s približne asi desiatinou vojska čo mu zostala. Tam sa stretol s Ľudovítom a požiadal ho či by sa zvyšky jeho vojska nemohli pridať k Francúzom. Nastal tichý triumf Ľudovíta, ten ich síce prijal, ale bolo to pre neho viacej prestížny než vojenský zisk, pretože nemecké vojsko bolo zdecimované prehratou bitkou. Ľudovít a Konrád z Nikaji vyrazili k mestu Efez, kde Konrád ochorel a vrátil sa do Konštantínopola. V Efeze obdržal Ľudovít od Manuela list, v ktorom ho cisár varoval pred vojenskou pohotovosťou Turkov, aby sa vyhýbal zrážkam s Turkami a pokračoval pozdĺž pobrežia. Kráľ, možno aj na nátlak vojska, urobil pravý opak. Zamieril si to spolu s vojskom do vnútrozemia a začal hľadať nepriateľa. Vyvrcholenie drobných stretov nastalo v januári 1148 v Antiochii v Pisídií kde križiaci Turkov porazili. Unavení, podchladení, hladom a smädом trýznení križiaci sa nakoniec vo februári 1148 dostali do mesta Attaleie, ktoré bolo v byzantských rukách. Všetci účastníci výpravy začali trpko ľutovať, že sa vôbec niekedy vybrali na takúto strastiplnú cestu. Nikto už nemal záujem presúvať sa po súši a preto si radšej zvolil cestu po mori. Lenže nastala taká situácia, že prostí pútnici a vojaci nemali peniaze na aby si zaplatili cestu loďou. Plavbu si zaobstarali iba tí najbohatší a najzámožnejší na čele s kráľom Ľudovítom, ktorý 19. marca 1148 dorazil do Antiochie, perly východu. Ľudovít sa zachoval ako skutočný „hrdina“ a „vojvodca“ pretože nechal zvyšok ľudí na pospas osudu a jedinú na čo sa zmožil bolo to, že povedal aby sa vydali do Antiochie peši. Po týždňoch utrpenia a nekonečnej cesty ale nakoniec zvyšky ľudí dorazili za kráľom. Kráľov čin bolo ale potrebné nejakým spôsobom ospravedlniť, a preto si všetci našli spoločného vinníka. Tým vinníkom sa stala Byzantská ríša, ktorá s výpravou nemala nič spoločné, ale mala s Turkami uzavretý mier z dôvodu, že bola viazaná vojnou s Normanmi, ktorý viedol Roger Sicílsky. Križiaci v podstate zaplatili daň za svojich predchodcov a za seba keď plienili byzantské územie. To bol zrejme ďalší dôvod prečo cisár Manuel nemal záujem nijako pomôcť. Napriek veľkým stratám bolo francúzske a nemecké vojsko posilou pre východných kresťanov. Antiochijské kniežactvo si od križiakov veľa sľubovalo, pretože chcelo zničiť mesto Aleppo, ktoré ho sústavne ohrozovalo, ale Ľudovít ovplyvnený patriarchom z Jeruzalema s rozhodol vydať do Jeruzalema. Križiacke vojsko, ale chcelo zaútočiť na Aleppo, dokonca aj kráľovná Eleónora, ktorá bola zjavne zamilovaná do kniežat'a Raimonda z Antiochie sa postavila proti manželovi a pohrozila mu, že ak nezostane v Antiochii tak sa s ním rozvedie. Kráľ si z toho ťažkú hlavu nerobil a dal ju odvieť násilím. V júni 1148 zvolala jeruzalemská kráľovná Melisenda radu do Akkonu. Rady sa zúčastnila všetky

politická a náboženská špička, ktorá bola vtedy prítomná vo Svätej zemi vrátane Konráda III., ktorý sa vrátil z Konštantínopola.

Výsledkom tohto zasadania, nevieme z akých dôvodov, bol útok na Damask. Snáď preto, že Damask bol spojený s Bibliou, pričom Aleppo nevyvolávalo u križiackych rytierov žiadne náboženské emócie. Ťaženie na Damask skončilo neúspechom, pretože vojaci pod hradbami boli sužovaní teplom, napádaní obrancami mesta, a keď sa dozvedeli, že sa k nim blíži turecká armáda z Aleppa pod vedením Nur ad – Dína, nezostávalo im nič iné iba sa stiahnuť. Ako to bývalo zvykom, po každom neúspechu muselo prísť na rad hľadanie vinníka. Francúzski rytieri obviňovali tých jeruzalemských z nedostatočnej odvahy a zápalu, keď ako prví navrhli odchod z Damasku. Východní kresťania zase videli vinu v neskúsenosti západných rytierov a navyše sa prehĺbila nenávisť Francúzov a Nemcov.

LITERATÚRA:

Hrochová, V.: Křížové výpravy ve světle soudobých kronik. Praha 1982

Bridge, A.: Křížové výpravy. Praha 1995

Hrochová, V. – Hroch, M.: Křížáci ve svaté zemi. Praha 1996

Zástěrová, B.: Dějiny Byzance. Praha 1992

Vavřínek, V.: Encyklopedie Byzance. Praha 2011

Brooke, Ch.: Evropa středověku v letech 962 – 1154. Praha 2006

Andrej Záhorec

Zoznámte sa

Dejiny sa delia už od neskorého stredoveku na starovek, stredovek a novovek. Toto takzvané „Tripartitné rozdelenie dejín“ zaviedol humanista z Florencie Leonardo Bruni v roku 1442. Pre každú časť dejín vychádza množstvo kvalitnej literatúry, ktorá nepochybne prispieva k objavovaniu nových poznatkov a svojim pútavým spracovaním zabezpečuje stálu a možno povedať rastúcu chuť po vzdelanosti. Preto myslím, že je na mieste, ak knihu porovnám k filmu. Každý má možnosť vybrať si z celkového množstva len to, čo považuje v závislosti na svojich požiadavkách za dobré. To isté platí aj pri výbere dobrej knihy, ktorá dopomáha vďaka svojej pútavosti a celkovému prevedeniu k informovanosti a k nadobudnutiu určitých znalostí okruhu, do ktorého sa čitateľ chystá ponoriť.

Mojou voľbou ostáva starovek a z tohto dôvodu by som chcel oboznámiť čitateľov, ktorí uvažujú taktiež o tomto období s autorom, ktorý sa vďaka svojmu celoživotnému úsiliu snaží odokryvať skryté tajomstvá tejto dejinnej etapy, nepochybne zapísal medzi najuznávanejších autorov publikujúcich až do súčasnosti. Jeho meno je Michael Grant. Najskôr pôsobil ako člen správnej rady Trinity College v Cambridgi, bol profesorom klasických jazykov na Univerzite v Edinburghu. Patril k významným anglickým historikom a numizmatikom, ktorý ako jeden z mála historikov získal uznanie či už od vedeckej alebo čitateľskej verejnosti. Preto by som rád upozornil na knihu, ktorá vyšla z pera (resp. deklávesnice) tohto autora s názvom „Klasické Grécko“. V tejto publikácii popisuje zlatý vek mest-

ských štátov starovekého Grécka, ktorý je vymedzený rokmi 490 – 336 pred n. l. Ide o obdobie vojny s Perzskou ríšou až po nástup Alexandra Veľkého. Kniha je rozdelená na osem častí, v ktorých sa autor pokúša podrobnejšie sprostredkovať čitateľovi približnú sociálnu štruktúru vtedajšej spoločnosti. Počiatočné časti zameriava na vykreslenie jednotlivých vojen, ktoré zasiahli v značnej miere perloponézsky polostrov a zapísali sa tak do dejín jednotlivých štátov gréckej spoločnosti. Už v úvode autor prikladá dôležitosť na súperenie proti vonkajším nepriateľom. Preto svoju pozornosť zameral aj na Perzskú inváziu na Peloponéz, v dôsledku čoho nechýbajú v knihe známe bitky, ako bitka pri Maratone, bitka pri Salamíne, bitka pri Plataiach alebo asi najznámejšia grécko-perzská bitka pri Thermopylách (názvy sú uvedené v slovenskom preklade podľa – GURŇÁK. Daniel, *Štáty v premenách storočí*). Autor tu svoju pozornosť zameriava aj na určenie jednotlivých hypotéz, ktoré nepochybne viedli k otvoreným konfliktom súperiacich strán. Vďaka svojmu dokonalému prehľadu v krátkosti zhŕňa jednotlivé riziká invázie Perzskej ríše a ako protiklad. Ďalšou časťou autor popisuje politické zriadenia a štruktúry Gréckych mestských štátov. Spomína tu Perikla, ktorý bol nepochybne vďaka svojim politickým a rečníckym danostiam vnímaný ako ochranca demokracie v starovekých Aténach. V krátkosti zameriava pozornosť aj na určitých de- jateľov vtedajšej spoločnosti, ako napríklad zakla- dateľ dejepisu Herodotos, alebo filozof, takzvaný

ských štátov starovekého Grécka, ktorý je vymedzený rokmi 490 – 336 pred n. l. Ide o obdobie vojny s Perzskou ríšou až po nástup Alexandra Veľkého. Kniha je rozdelená na osem častí, v ktorých sa autor pokúša podrobnejšie sprostredkovať čitateľovi približnú sociálnu štruktúru vtedajšej spoločnosti. Počiatočné časti zameriava na vykreslenie jednotlivých vojen, ktoré zasiahli v značnej miere perloponézsky polostrov a zapísali sa tak do dejín jednotlivých štátov gréckej spoločnosti. Už v úvode autor prikladá dôležitosť na súperenie proti vonkajším nepriateľom. Preto svoju pozornosť zameral aj na Perzskú inváziu na Peloponéz, v dôsledku čoho nechýbajú v knihe známe bitky, ako bitka pri Maratone, bitka pri Salamíne, bitka pri Plataiach alebo asi najznámejšia grécko-perzská bitka pri Thermopylách (názvy sú uvedené v slovenskom preklade podľa – GURŇÁK. Daniel, *Štáty v premenách storočí*). Autor tu svoju pozornosť zameriava aj na určenie jednotlivých hypotéz, ktoré nepochybne viedli k otvoreným konfliktom súperiacich strán. Vďaka svojmu dokonalému prehľadu v krátkosti zhŕňa jednotlivé riziká invázie Perzskej ríše a ako protiklad. Ďalšou časťou autor popisuje politické zriadenia a štruktúry Gréckych mestských štátov. Spomína tu Perikla, ktorý bol nepochybne vďaka svojim politickým a rečníckym danostiam vnímaný ako ochranca demokracie v starovekých Aténach. V krátkosti zameriava pozornosť aj na určitých de- jateľov vtedajšej spoločnosti, ako napríklad zakla- dateľ dejepisu Herodotos, alebo filozof, takzvaný

ských štátov starovekého Grécka, ktorý je vymedzený rokmi 490 – 336 pred n. l. Ide o obdobie vojny s Perzskou ríšou až po nástup Alexandra Veľkého. Kniha je rozdelená na osem častí, v ktorých sa autor pokúša podrobnejšie sprostredkovať čitateľovi približnú sociálnu štruktúru vtedajšej spoločnosti. Počiatočné časti zameriava na vykreslenie jednotlivých vojen, ktoré zasiahli v značnej miere perloponézsky polostrov a zapísali sa tak do dejín jednotlivých štátov gréckej spoločnosti. Už v úvode autor prikladá dôležitosť na súperenie proti vonkajším nepriateľom. Preto svoju pozornosť zameral aj na Perzskú inváziu na Peloponéz, v dôsledku čoho nechýbajú v knihe známe bitky, ako bitka pri Maratone, bitka pri Salamíne, bitka pri Plataiach alebo asi najznámejšia grécko-perzská bitka pri Thermopylách (názvy sú uvedené v slovenskom preklade podľa – GURŇÁK. Daniel, *Štáty v premenách storočí*). Autor tu svoju pozornosť zameriava aj na určenie jednotlivých hypotéz, ktoré nepochybne viedli k otvoreným konfliktom súperiacich strán. Vďaka svojmu dokonalému prehľadu v krátkosti zhŕňa jednotlivé riziká invázie Perzskej ríše a ako protiklad.

Ďalšou časťou autor popisuje politické zriadenia a štruktúry Gréckych mestských štátov. Spomína tu Perikla, ktorý bol nepochybne vďaka svojim politickým a rečníckym danostiam vnímaný ako ochranca demokracie v starovekých Aténach. V krátkosti zameriava pozornosť aj na určitých de- jateľov vtedajšej spoločnosti, ako napríklad zakla- dateľ dejepisu Herodotos, alebo filozof, takzvaný

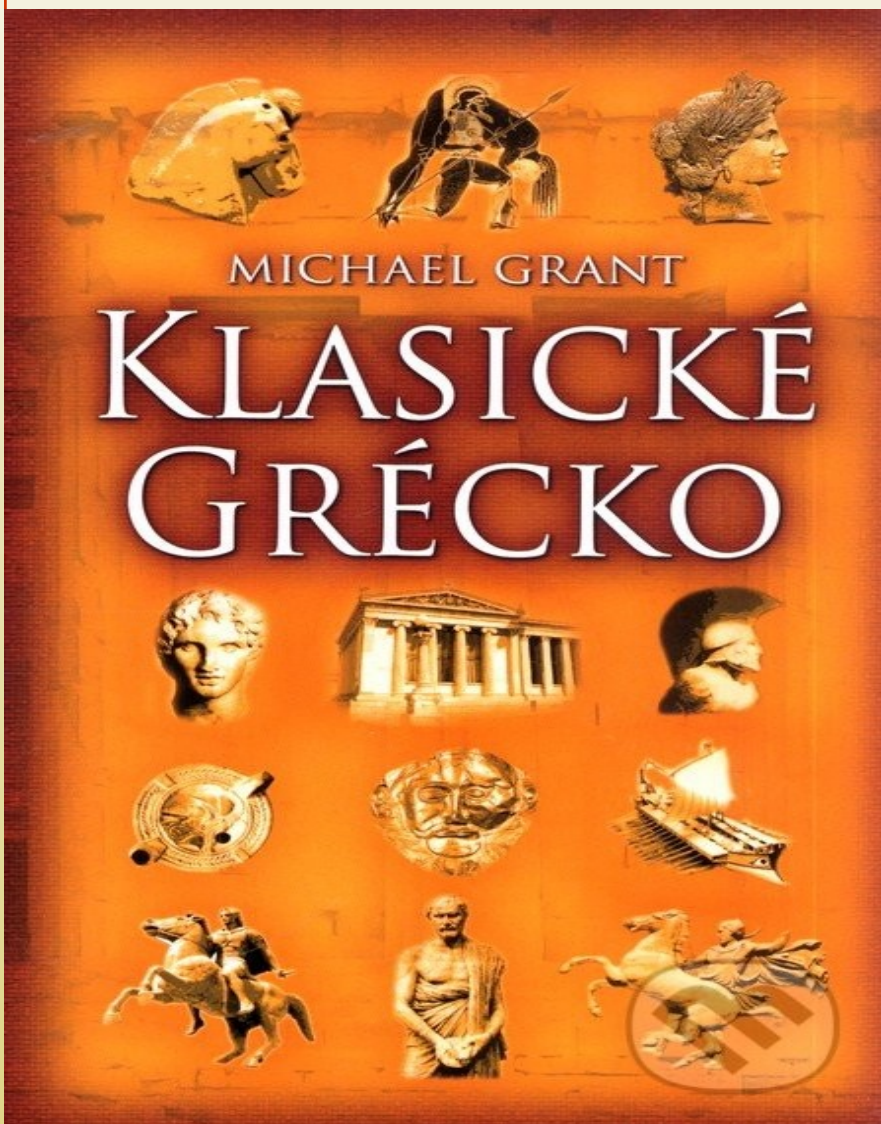
„sofista“ Protagoras. Táto časť do dobovej situácie, ktorá bezpo- tvorbu, alebo Aristofanes a jeho kladie dôraz aj na výstavbu jed- chyby viedla k počiatkovej fáze notlivých chrámov a v únosnej vojenskej roztržky medzi mest- Autor ďalej popisuje osobnosti miere sa prelína sociálny život skými štátmi starovekého Grécka. starovekého Grécka, ktoré vďaka spoločnosti spolu s architektúrou. V tejto časti sa venuje aj divadel- svojim schopnostiam ovplyvnili Z tohto dôvodu pozornosť zame- nej tvorbe, ktorá sa stala výz- dianie na Peloponézskom polos- riava aj na výstavbu Parthenonu, namnou súčasťou gréckych mest- trove až po dobu Filipa II., teda kedy popisuje jednotlivé okolnos- ských štátov, vďaka ktorej bola koniec mestských štátov. Dôležitú ti výstavby tohto chrámu pro- pozdvihnutá vzdelanosť časť tejto knihy tvoria dodatky, stredníctvom významným dobo- a sociálne zmýšľanie spoločnosti. v ktorých autor podrobnejšie po- pisuje určité spoločenské nariade- vých architektov menom Iktinos Popisuje pôsobenie jednotlivých a Feidias. osobností, ktoré vďaka svojej

Podrobne sa venuje aj pelopo- umeleckej tvorbe pozdvihli štátú čenské skupiny. Podstatnou čas- nézskej vojne. Čitateľovi vykres- miest. Spomína mená ako naprí- ťou, ktorá prispela v konečnom

dôsledku k lepšej informovanosti sú jednoznačne mapy. Kapitoly s nimi kooperujú, čo dopomáha k lepšiemu vykresleniu určitých okolností aj v rámci geografie.

Záverom treba spomenúť, že kniha je písaná faktografickým štýlom, no vďaka svojmu unikát- nemu podaniu dokáže osloviť vedcov i bežných čitateľov. Preto myslím, že táto kniha si s určitosťou zaslúži miesto v poličke, nielen každého nadšen- ca histórie, ale aj odborného ve- deckého pracovníka a som rád, že si našla miesto aj v mojej knižni- ci.

Peter Čeliga

ľuje zákutia konfliktu a ponára ho klad Euripides a jeho dramatickú

Toto ste určite nevedeli...

Hrad Hrušov pomáhajú opravovať aj naši študenti

Zrúcaniu hradu neďaleko Zlatých Moraviec pomáhajú zachrániť aj študenti UCM. Obnovu hradu má pod záštitou občianske združenie Leustach, na čele s Jozefom Blahom. Oprava tejto národnej kultúrnej historickej pamiatky prebieha už niekoľko rokov. Predtým bol naposledy s časti renomovaný na pokyn T.G. Masaryka, v roku 1928.

Dobrovoľníci pracujú na hrade v rámci možnosti voľného času, samozrejme bez nároku na hono-

rár. Zlatomoravčan a študent Univerzity sv. Cyrila Metoda Maroš Mravík chodí spolu so svojou partiou kamarátov na hrad vopísať cez víkendy, aj v rámci pomáhať základnými úkonmi, ako je vynášanie zrušteného kamenia, preosieváním sute či nosením malty. Práce v zimných mesiacoch momentálne neprebiehajú, avšak po roztopení snehu sa opäť obnovia. Pán Blaho aj z osobného rozhovoru víta každú pomoc, avšak ako sám uviedol pri malom záujme širokej verejnosti, predpokladá dobu opravy až na niekoľko desaťročí.

tych hradieb sa používa vápenno-verzity sv. Cyrila Metoda Maroš piesková malta bez cementu, teda originálnej stredovekej technológii. Menej zruční dobrovoľníci pomáhajú základnými úkonmi, ako je vynášanie zrušteného kamenia, preosieváním sute či nosením malty. Práce v zimných mesiacoch momentálne neprebiehajú, avšak po roztopení snehu sa opäť obnovia. Pán Blaho aj z osobného rozhovoru víta každú pomoc, avšak ako sám uviedol pri malom

záujme širokej verejnosti, predpokladá dobu opravy až na niekoľko desaťročí.

(Maroš Mravík)

Súsošie sv. Cyrila a Metoda

Univerzita sv. Cyrila a Metoda bude v tomto roku oslavovať 15. výročie svojho založenia. Pri tejto príležitosti sa univerzita rozhodla pred svojou hlavnou budovou, na Herdovom námestí, inštalovať kópiu diela sv. Cyrila a Metoda od trnavského rodáka Wiliama Schiffera, ktorá je umiestnená v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda v Ríme. Pred univerzi-

tu vznikne odpočinková zóna so zeleňou, no vzhľadom na finančnú situáciu sa bude inštalovať epoxidová kópia Schifferovho diela, ktorej cena bude 60 000 tisíc eur. Do budúcnosti sa počíta s výmenou za bronzovú sochu. Náklady na sochu budú znášať fakulty spoločne.

Vavrinec Benedikti z Nedožier

Bol to slovenský humanista, jazykovedec, hudobník, matematik, pedagóg a filológ. Narodil sa 15. augusta 1555 v obci Nedožery (dn. Nedožery – Brezany, okres Prievidza) a umrel 4. júna 1615 v Prahe. Keď mal 10 rokov navštevoval školu

v Prievidzi. Po smrti svojho otca odišiel do Jihlavy, kde žil jeho strýko. Tu sa venoval ďalším štúdiám. V neskoršom období študoval na Karlovej univerzite v Prahe teológiu a filozofiu. V roku 1593 sa stal učiteľom v Moravských Budejoviciach a ďalšie dva roky pôsobil v Uherskom Brode. 16. septembra 1597 dosiahol na artistickej fakulte hodnosť bakalára za prácu na tému z vojenského umenia. Od 10. októbra 1599 krátko pôsobil ako rektor partikulárnej školy (gymnázia) v Žatci, ktorá bola vtedy po Karlovej univerzite najslávnejšou školou v Čechách. Dňa 4. júla 1600 rektor Karlovej univerzity Martin Bacháček promoval Benedikta ako licenciáta na magistra filozofie, čiže doktora, spolu s ďalšími ôsmimi kandidátmi. Roku 1604 Vavrince

Benedikta Nedožerského prijali medzi členov profesorského zboru Filozofickej fakulty Univerzity Karlovej, kde pôsobil ako profesor až do svojej smrti. Dňa 28. júna 1611 – už ako prorektor – bol na audiencii u nového uhorského a českého kráľa Mateja II. Habsburského. Roku 1612 sa stal dekanom artistickej (filozofickej) fakulty na Karlovej univerzite.^[8] V októbri 1613 ho zvolili za prepošta do Karolína. Roku 1614 bol prepoštom i prorektorom. Ako prorektor učil aritmetiku a geometriu.

Bol autorom viacerých jazykovedných, pedagogických a filozofických spisov (prvej systematickej

gramatiky českého jazyka *Grammaticae Bohemae*). Vo svojej práci bol ovplyvnený nemeckým reformovaným teológom Philipom Melanchtonom a francúzskym filozofom Pierre de la Raméem.

Literárna a umelecká činnosť

Literárnu činnosť začal Vavrinec Benedikt Nedoženský príležitostnou poéziou. Svoju prvú latinskú príležitostnú báseň zložil na počesť svojich dvadsiatich priateľov, povýšených 7. októbra 1596 na magistrrov. Napísal asi sto formálne vyspelých oslavných, gratulačných a iných básní, ktorými prispel do spisov iných autorov. Svoju znalosť klasickej poetiky a obdiv k žalmom uplatnil v knihe *Žalmové některí v písni české na způsob veršů latinských nově uvedeni a vydáni*. Používal výrazné ľudové prívlastky, dával prednosť ľudovej reči a niekde podľa svojho spôsobu a dobových spoločenských potrieb aktualizoval a dopĺňal základný text.

Dielo

1606 – *Aliquot psalmodum Davidicorum paraphrasis rhythmometrica, lyrico carmine ad imitationem Latinorum nunc primum attentata. Otem oda istis temporibus congrua.* (Žalmové některí v písni české na způsob veršů latinských v nově uvedeni a vydání. Item píseň k těmto Časům se trefující na týž způsob složená. – Horat.) (Praha), osobná, intímna duchovná lyrika.

1606 – *Žalmové devadesátý první a stý třetí na způsob latinských veršů vydání.*

1607 – *Penitioris scholae structura* (Vnútoraná školská sústava, resp. Štruktúra nižšej školy), latinská básnická skladba v hexametroch.

1603 – *Grammaticae Bohemicae ad leges naturalis methodi conformatae et notis numerisque illustratae ac distinctae libri duo* (Dve knihy českej gramatiky zostavené podľa zásad prirodzenej metódy a osvetlenej poznámkami aj rozdelenej číslami), prvá systematická gramatika českého jazyka, v latinčine.

1612 – *Elementa arithmeticae e methodicis autoribus concinnatae et popularibus exemplis illustratae* (Základy aritmetiky), učebnica matematiky.

1612 – *Oratio therapeutica continens modum curandae Pragensis academiae, habita in solenni promotione tredecim iuvenum, quibus primus in philosophia gradus conferebatur* (Nápravná reč obsahujúca návod na ozdravenie Pražskej akadémie).

Lukáš Glesk

Použitá literatúra

KOLLÁRIK, Oto: *Laurenc Benedikt Nudožerský*. Martin: Matica slovenská, 1965.

ČILIAK, Ondrej. 2005. *Humanista z Nedožier : venované 450. výročiu narodenia a 390. výročiu úmrtia Vavrinca Benedikta z Nedožier*. Prievidza : Občianske združenie Benedikt so sídlom v Prievidzi, 2005.

Benedikt z Nedožier, Vavrinec. 1984. In *Pedagogická encyklopédia Slovenska*. Bratislava : Veda, 1984

)

Ďakujeme za všetky Vaše články, ktoré sme dostali a svoje príspevky, námety, návrhy z histórie, návštevy hradov, kaštieľov prípadne iných zaujímavých miest môžete zasielať na: viahistoriaucm@gmail.com

Nájdete nás aj na

www.facebook.com/viahistoriae

recenzia...

Čierna smrť

V dnešnej dobe, keď filmový sú plné mŕtvych a ďalší pribúdajú. (pre ktorého sú brnenia historické priemysel prežíva veľkú krízu, A kňazstvo hlása, že jedinou ochranou je viera v Boha Eddie Redmayne (ktorý sa preslárických filmov. O tom, že fundo- a modlitby, a ľudia upadajú do vil v rovnako kvalitnom historicko- zúfalstva. Až sa objavia správy kom mini seriály Piliere Zeme) a v

neposlednom rade holandská herečka Carice van Houten, ktorej výzor poteší najmä tých, ktorých príbeh veľmi nezaujal.

Jedinou akousi chybou, ktorá mi na tomto filme priam bila do oči bola réžia, počítačové rozbie-

dohistorické by sa dali viesť veľké o dedine, kde nie sú hlásení žiadni mŕtvi a ani chorí. Či je to Božia ochrana. alebo satanova práca sa Vám predstaviť film, nie ani tak vydá zistiť skupina žoldnierov, nový, ako mi azda utkvél v pamäti pod vedením Seana Beana najviac.

Tento film vznikol v koprodukcii Veľkej Británie a Nemecka v roku 2010, pod režisérskou taktovkou Christophera Smitha. Film je označovaný ako historicko-mysteriózny horor (ten horor by som nebral tak vážne, to označenie dostal vďaka brutálnym scénam, ktoré sa v ňom vyskytujú).

Predstavte si Európu v polovici 14. storočia, mestá sú drvené morou epidémiou, ktorá dostala príhodné meno čierna smrť. Ulice

ale aj zo seriálu Hra o tróny), aby Tí ktorí čakajú čisto historický film na motíve skutočných udalostí budú veľmi sklamaní, pretože tento film nehľadá ani tak skutočnosť, ako sa skôr snaží ukázať život a prostredie stredoveku (musím uznať, že niekedy pekne tvrdo a nekompromisne) a rovnako aj fanatizmus, ktorý tam vládol. Herecké obsadenie tu ťahajú hlavne už spomínaný Sean Bean

známeho nielen z Pána Prsteňov, ale aj samotným príbehom a v poslednej rade aj hudbou. A tak dávam tomuto filmu : **8 z 10 bodov.**

Michal Laurinec

Ako plynie čas – Mayský kalendár

Čas je nevyhnutným atribútom histórie, vzhľadom nato, že sa odohráva práve v ňom. No každá kultúra a civilizácia ma svoje vlastné ponímanie tohto atribútu, a preto ten istý čas merajú rôzne civilizácie rôznym spôsobom. Krátku príručku na dešifrovanie jednotlivých kalendárov poskytneme prostredníctvom tejto rubriky na pokračovanie. Ako prvým začíname Mayským kalendárom.

Mayovia, indiánsky kmeň, začínajúci sa objavovať v 3.-2. storočí p.n.l. v západnej Guatemale. Mayská kultúra je neobyčajná, veľmi bohatá a pestrá, prechádza od úžasných stavieb pyramíd až po veľmi presnú matematiku (ako prví objavili „0“). Mayovia nám našťastie vďaka svojej matematickej vášni a pedantérii kalendárnych údajov zachovali 3 kalendáre, ktoré sú presnejšie ako európsky juliánsky kalendár.

Prvý kalendár sa nazýva „Tzolkin“ alebo aj *posvätný rok* skladajúci sa z 260 dňoch. Toto časové obdobie určovalo plán obradného života pre každého jednotlivca. May posudzoval deň svojho narodenia podľa príslušného dňa podľa Tzolkin. Nedeli na mesiace. Každý tento deň mal svoje meno, svoj hieroglyfický znak, ktoré sa opakovali. Bolo ich presne 20 a nazývali

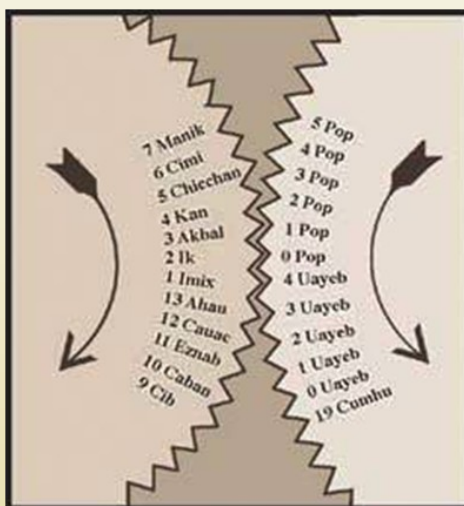
sa : **IK** (dych/život), **AKBAL** (tma), **KAN** (zrelá kukurica), **CHICCHÁN** (nebeský had), **KIMI** (smrť), **MANIK**, **LAMAT** , **MULUK**, **OK** (pes), **CHUEN** (remeselník), **EB** (rosa), **BEN**, **IX** (jaguár), **MEN** , **KIB** (vosk), **KABAN** (zem), **ETZNAB** (ostrý nástroj), **KAU-AK**, **AHAU** (pán), **IMIX** (krokodíl). Na určenie dátumu Mayovia používali v Tzolkine okrem mena ešte radové číslovky 1-13. Z tohto dôvodu vyzeral chod kalendára Tzolkin nasledovne: 1 Ik, 2 Akbal, 3 Kan, 4 Chicchan, 5 Kimi, až pri mene Men išlo opäť číslo 1 a tak ďalej. Pokiaľ nebol ku každému z dvadsiatich mien postupne priradené všetky čísla, Tzolkin nebol úplný. Aby bol každý deň Mayského kalendárneho okruhu úplný, bolo potrebné pripojiť ku kalendáru Tzolkin ešte údaj o tom, ktorému dňu odpovedá deň v Haabe (*občianský rok*), v druhom

kalendári s počtom dní 365. Skladá sa z 19 mesiacov, a to z 18 mesiacoch, ktoré pozostávajú z 20 dní a posledný ma 5 dní. Mayovia verili že sú to nešťastné dni a počas nich sa vyhýbali všetkej práci a s úzkosťou čakali, kým uplynú. Tieto mesiace sa volali nasledovne: **Pop, Uo, Zip, Zotz, Tzec. Xul, Yaxkin, Mol, Chen, Yax, Zak, Kech, Mak, Kankin, Muan, Pax, Kayab, Kumhu, Uayeb**. Tento rok sa začína mesiacom Pop, a to dňom označovaným 0 Pop. Dni v Haabe sa neoznačovali 1 – prvým dňom mesiaca, ale 0 - nultým dňom mesiaca. Ako som už uviedla, každý mesiac v Haabe má 20 dní, ale keďže mesiac začína nulou, končí sa 19. dňom.

Kalendáre Tzolkin a Haabe sú vo vzájomnom vzťahu. Spravidla tieto dva kalendáre prirovnávajú k dvom ozu-

beným kolesám, z ktorých ma jedno 365 a druhé 260 zubov. Zuby do seba pri otáčaní zapadajú. Aby sa znovu stretol ten istý zub malého i veľkého kolesa ubehne 52 rokov. Tým pádom vidíme, že Mayovia používali päťdesiatdvaročný cyklus.

Datovanie: Pri datovaní je veľmi potrebné zistiť rok počiatku éry Máyov, od ktorého sa rátali ďalšie roky. Mayovia používali na označovanie dňa veľmi zložitý

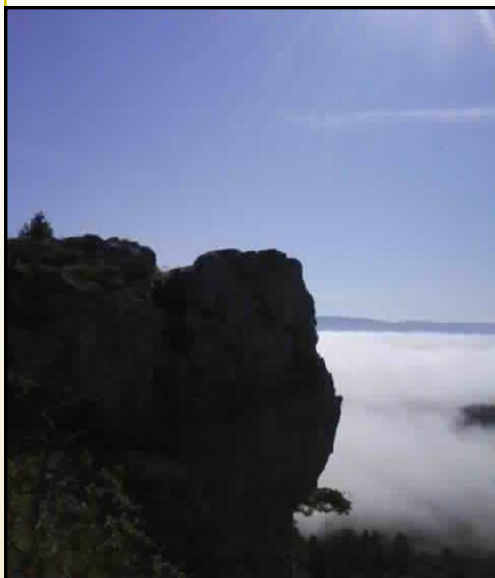

spôsob a pri určovaní času potrebovali na to niekoľko časových období -20 kínu = 1 uinal = 20 dní, 18 uinal = 1 tun = 360 dní, 20 tunu = 1 katun = 7200 dní, 20 katunu = 1 baktún = 144000 dní, 20 baktunu = 1 pictun 2 880 000 dní. Na základe týchto období potom „jednoducho“ určili dátum– napr. 31.12.1956 je v mayskom kalendári 9.17.0.0.0 13 Ahau 18 Kumk’u. V preklade od mayskej éry uplynulo 9 období po 144 000 dní, 17 období po 7200 dní, žiadne obdobie po 360 dní, žiadne obdobie po 20 dní a žiadne obdobie jedného dňa. Tretím a zároveň posledným mayským kalendárom bol kalendár, ktorý sa opieral o planétu Venuša a zachytával obdobie jedného jej obehu približne 584 dní a päť takýchto rokov sa rovnalo 8 rokom podľa Haabe kalendára.

Vyšehrad

Jedná sa o ranostredoveké hradisko nachádzajúce sa v pohorí Žiar vo výške 829 m n. m neďaleko obce Jasenovo v okrese Turčianske Teplice. Vzhľadom na svoju vhodnú polohu bol z hradu dobrý výhľad na Turiec a Hornú Nítru a zároveň kontroloval dôležitú obchodnú cestu. Ako dôkaz vplyvu Vyšehradu

v Turci a na Hornej Nitre možno považovať rovnaké pomenovanie usadlostí v oboch regiónoch (Pravno, Diviaky, Rudno, Sučany, Nepochaly, Žabokreky, Lazany, Kľačany, Belá, Požeha, Laskár a ďalšie). V rokoch 1971 až 1978 sa tu uskutočnil archeologický výskum, ktorý priniesol cenné poznatky o hrade a lokalite. Hrad zaberá plochu o rozlohe 4,55 ha, ohraničenú strmými vápencovými útesmi na južnej a východnej strane. Preto mohol byť prístupný len zo severnej časti, ktorá je najnižšie položenou. V 9. storočí bol hrad opevnený 5 až 8 m vysokým valom drevenej konštrukcie s kamennou výplňou.

Hrad sa člení na 4 časti. Veľmožské sídlo sa pravdepodobne nachádzalo v najvyššie situovanej juhovýchodnej časti zakončenou strmými bradlami, druhá časť bola oddelená od prvej valom a priekopou. Mala obdĺžnikový tvar a od severozápadu do nej ústila samostatný vstup, ku ktorému viedla dláždená cesta. Ďalšia susedná časť sa napájala zo severu a nachádzali sa tu objekty hospodárskeho rázu, najsevernejšia časť bola najlepšie dostupná. V jej areáli stáli obytné stavby a vstupná brána do hradu. Niekedy koncom 10. a začiatkom 11. storočia sa hrad dostal do vlastníctva rodu Diviackovcov, presnejšie sa jednalo o bošiansku vetvu tohto rodu. V 12. storočí ich kráľ Belo IV. pripravil o územia v Turčianskej kotline, avšak toto sídlo im bolo ponechané a plnilo funkciu občasného refúgia pre obyvateľov okolia. O význame hradu svedčí písomná zmienka o Kostole Panny Márie nachádzajúcom sa v jeho areáli.

V 13. storočí v následku expanzie oligarcha Matúša Čáka bol hrad násilne odobraný rodu Diviackovcov. Po smrti Čáka hrad stratil svoju funkciu a zostal na dlhší čas opustený. Až v 15. storočí dochádza k znovu využitiu lokality bratříkmi. Z tohto miesta podnikali koristnícke výpravy na Hornú Nítru a do Turca. V najnižšej severnej časti bol vybudovaný opevnený tábor. Vďaka nálezom mincí možno pobyt bratříkov určiť upresniť medzi roky 1450 až 1470. Koncom 15. storočia sa Vyšehrad dostal do vlastníctva bojnického panstva, ktorého majiteľa sa o areál nestarali a nechali ho schátrať.

(Lukáš Glesk)

Portál- regionálne dejiny

Portál regionálne dejiny je internetová stránka určená predovšetkým pre učiteľov dejepisu, študentov škôl, ale aj širokej verejnosti. Ide o projekt, ktorý sa realizoval na Gymnázium arm. gen. L. Svobodu, ktorého študentkou som bola aj ja, v spolupráci s Klubom vojenskej histórie Beskydy. Na internetovej stránke budú postupne pridávané archívne dokumenty, ktoré poslúžia učiteľom ako prostriedok výučby regionálnej histórie, ale aj širokej verejnosti pri vlastnom výskume našej minulosti. Stránka obsahuje archívne dokumenty týkajúce sa prvej svetovej vojny, dejín 20. storočia, či obecných kroník a má sa pravidelne dopĺňať. Web má aj medzinárodné ISSN, aby mohol byť využívaný ako zdroj pri tvorbe odborných prác.

Budúcnosť projektu vidia jeho autori v aktívnej spolupráci na budovaní databázy. Ich cieľom je, aby historici, študenti histórie či odboru dejepis prispeli do realizácie projektu rôznymi druhmi prameňov. Databáza momentálne obsahuje množstvo zaujímavých fotografií, nariadení, ale aj úryvkov z kroník. Aktuálne je projekt zameraný na východné Slovensko, autori však majú v pláne rozšíriť projekt na celé Slovensko. Všetko, ale závisí od aktívnej spolupráce verejnosti. Myslím si, že aj študenti Katedry histórie by mohli považovať nad zapojením sa do tohto projektu, ktorého cieľom je prebudenie záujmu o regionálnu históriu. www.regionaledejiny.sk

Petra Tarkuličová

Zasmejme sa

„*Nikto z neba učený nespadol*“.. o tom by sme vedeli hovoriť najmä my študenti. Preto sa nám nemožno čudovať, že ak občas nestihneme „pochytiť“ nejaké tie vedomosti na prednáškach, alebo si to informácie nestihneme naštudovať, začíname naplno rozvíjať našu fantáziu. Nie vždy nám to ale vyjde, no útechou nám môže byť fakt, že sme aspoň na chvíľu pobavili našich vyučujúcich. Uvedené perličky poskytol pán Doc. PhDr. Ivan Mrva, CSc. zo **svojich testov** (menšia pomôcka pre študentov) začo mu **d'akujeme**.

Otázka: Uved' meno najstaršieho uhorského kronikára

Študent: Matúš Kučera

*

Otázka: S jeho menom je spojená celá éra od r. 1815 po r. 1848. Bol rakúskym kancelárom a strojom zahraničnej politiky. Napíš ako sa volal.

Študent: T. G. Masaryk

*

Otázka: K 1. 1. 1969 bola Československá socialistická republika rozdelená na dva federálne štátne útvary. Uved' ich oficiálne názvy.

Študent: Slovenská socialistická republika a Protektorát Čechy a Morava

*

A NAJLEPŠIE NA ZÁVER

Otázka: Uved' všetko čo vieš o Silvestrovských patentoch.

Študent: Boli v septembri . . .

VTIP: Sovietske výsledky v poľnohospodárstve a v priemysle si vyžiadali 4 stupne hodnotenia:

1. dobré 2. lepšie 3. najlepšie 4. sovietske

Pozvánky

Trnava v rokoch 1939-1989

Ústav pamäti národa v spolupráci s Filozofickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave a mestom Trnava organizuje pod záštitou primátora mesta Trnava Ing. Vladimíra Butka, vedeckú konferenciu Trnava v rokoch 1939 – 1989.

Trnava ako centrum kultúrneho, spoločenského i cirkevného života bola mestom, ktoré bolo aj v 20. storočí významným dejiskom slovenských dejín. Udialo sa v ňom viacero dôležitých udalostí a na jeho pôde pôsobilo množstvo významných osobností. Cieľom podujatia bude zmapovať nielen významné historické medzníky a politické udalosti, ktoré zásadným spôsobom vplývali na formovanie obrazu mesta a života jeho obyvateľov, ale aj ponúknuť odbornej i laickej verejnosti široké spektrum tém, ktoré pomôžu dotvoriť mozaiku bohatej histórie Trnavy

Termín: 25.-26. apríla

Miesto konania: Aula Pázmáneum Trnavskej univerzity v Trnave

Noc kostolov 2012

Podobne ako v minulom roka aj v roku 2012 sa v mnohých slovenských mestách uskutoční zaujímavé podujatie s názvom Noc kostolov. Je to medzinárodný projekt, ktorý k nám prišiel z Rakúska a Česka, kde úspešne prebieha už niekoľko rokov.

Cieľom je otvoriť na niekoľko hodín kostoly a ponúknuť zaujímavý program aj ľuďom, ktorí bežne nechodia do kostola, aby mali možnosť nahliadnuť a spoznať krásu katedrál, kostolov, kaplniek, pastoračných centier, modlitební, kláštorných záhrad, ale aj krýpt či

veží, ich zaujímavú históriu, umenie, spev a kultúru.

V súčasnosti je do noci kostolov zapojených 152 kostolov zo 44 okresov. Termín Noci kostolov určili organizátori na 1. jún, ktorý je zároveň aj dňom detí. Mottom podujatia bude parafrázovaný verš z Prvého listu Solúnčanom -Všetci sme deti svetla. Nám nevládne noc, ani temnota. V meste Trnava sa do projektu zapojí spolu 12 kostolov.

Viac informácií o podujatí a jeho programe sa dozviete na www.nockostolov.sk

V budúcom čísle nášho časopisu sa môžete tešiť na ďalší článok na tému križiackych výprav, článok o zbojníkoch a mnohé ďalšie zaujímavé články od našich študentov.